

83. rocznica Zbrodni Wołyńskiej - działania Instytutu Pamięci Narodowej

6.7.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

11 lipca obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci o Polakach - Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. W ustawie z 4 czerwca 2025 r. o ustanowieniu tego święta (Dz.U. z 2025 r., poz. 891) podkreślono, że „męczeńska śmierć z powodu przynależności do narodu polskiego zasługuje na pamięć w formie dnia wyróżnianego corocznie przez państwo polskie, w którym ofiarom będzie oddawany hołd”.

W ustawie przypomniano, że „w latach 1939–1946 nacjonaści ukraińscy z Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (OUN), Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA) oraz innych ukraińskich formacji nacjonalistycznych działających na ziemiach Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej (województwa wołyńskie, tarnopolskie, stanisławowskie, lwowskie, poleskie) oraz obecnych województw lubelskiego i podkarpackiego dokonali na ludności polskiej zbrodni ludobójstwa”.

„Zamordowali ponad sto tysięcy Polaków, głównie mieszkańców wsi, zniszczyli ich mienie i doprowadzili do uchodźstwa z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej setek tysięcy Polaków. Apogeum tej zbrodni przypada na lipiec 1943 r., a symboliczną datą hekatombi Polaków z rąk ukraińskich nacjonalistów jest dzień 11 lipca 1943 r., kiedy Polacy byli mordowani w około stu miejscowościach” – głosi ustawa.

W świetle prawodawstwa międzynarodowego, mordy popełnione przez Ukraińców głównie na Polakach kwalifikowane są jako ludobójstwo. Zgodnie z najnowszymi szacunkami polskich badaczy w latach 1939–1947 z rąk ukraińskich nacjonalistów zginęło nawet ponad 120 tys. obywateli Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej: ok. 60 tys. na Wołyniu i co najmniej 60 tys. w Małopolsce Wschodniej (woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie), na Polesiu i na Lubelszczyźnie.

Warszawa

Główne uroczystości:

- **11 lipca 2026 r., Warszawa** – uroczystości upamiętniające ofiary ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich w czasie Rzezi Wołyńskiej na obywatelach II Rzeczypospolitej, współorganizowane z Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych;
 - godz. 10.00 – Msza święta w Katedrze Polowej Wojska Polskiego w intencji ofiar ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej oraz poległych, zmarłych i żyjących żołnierzy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej;
 - 12.00 – wspólna modlitwa, apel pamięci połączony ze składaniem wiązanek przy Pomniku Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej na terenie województw południowo-wschodnich w latach 1942–1947 (Skwer Wołyński);
 - 13.30 – ceremonia składania wieńców i wiązanek kwiatów przy Pomniku 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej (Skwer Wołyński);

Pozostałe wydarzenia:

- **10 lipca 2026 r., Warszawa** – pracownicy warszawskiego oddziału IPN złożą kwiaty i zapalą znicze pod pomnikami i tablicami upamiętniającymi ofiary Rzezi Wołyńskiej;
- **10 lipca - koniec sierpnia 2026 r., Grodzisk Mazowiecki** – prezentacja wystawy elementarnej „Sąsiedzka krew. Ludobójstwo wołyńsko-galicyjskie 1943-1945” przygotowana przez warszawski oddział IPN (przed parafią Matki Bożej Nieustającej Pomocy, ul. Piaskowa);
- **10 lipca 2026 r., Warszawa** – prezentacja wystawy „Sąsiedzka krew. Ludobójstwo wołyńsko-galicyjskie”, akcja promująca publikacje i książki o tematyce wołyńskiej – we współpracy z Wydawnictwem IPN oraz ekspozycja na poziomie księgarni dokumentów z zasobów IPN dotyczących Zbrodni Wołyńskiej – we współpracy z Archiwum IPN (hol Centralnego Przystanku Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego, ul. Marszałkowska 107);
- **10 lipca 2026 r., godz. 17.00, Warszawa** – „Tutaj nie ma już ratunku” – kino dokumentu i relacje świadków historii zrealizowane przez Instytut Pamięci Narodowej (Centralny Przystanek Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego, ul. Marszałkowska 107);
- **10 lipca 2026 r., godz. 17.00-20.00, Warszawa** – wieczór upamiętniający ofiary Zbrodni Wołyńskiej – spotkanie otwarte dla osób powyżej 16 roku życia (Centralny Przystanek Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego, ul. Marszałkowska 107);
- **10 lipca 2026 r., godz. 18.00-20.00, Warszawa** – „Wołyń 1943” – debata wokół publikacji „Dokumenty zbrodni wołyńskiej”, t. 3. Prowadzący: red. Rafał Dudkiewicz, goście: Leon Popek, Paweł Sokołowski (Centralny Przystanek Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego, ul. Marszałkowska 107);
- **11 lipca 2026 r.** – emisja audycji „Post scriptum” z udziałem zastępcy prezesa IPN dr. hab. Karola Polejowskiego (Centralny Przystanek Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego);
- **11 lipca 2026 r.** – emisja audycji z cyklu „Kulisy historii” – spotkanie wokół książki „Nie tylko Wołyń. Relacje polsko-ukraińskie 1918-1946.” Prowadzenie Rafał Dudkiewicz, gość: Bartosz Januszewski (Centralny Przystanek Historia im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego);
- **11 lipca 2026 r.** – Facebook, Instagram, X i YouTube warszawskiego Oddziału IPN – publikacja krótkiego materiału wideo z udziałem historyka dr. Roberta Spałka na temat Zbrodni Wołyńskiej;
- **13 lipca 2026 r.** – „Ekspres czytelniczy IPN”: Bartosz Januszewski opowie o książce „Nie tylko Wołyń”;
- **lipiec 2026 r.** – podcast „Zakończono prace poszukiwawcze w Hucie Pieniackiej” – rozmowa z zastępcą prezesa IPN dr. hab. Krzysztofem Szwagrzykiem: Przystanek Historia: Zakończono prace poszukiwawcze w Hucie Pieniackiej [PODCAST]
- **lipiec 2026 r.** – podcast: Mirosław Szumiło z Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej o Zbrodni Wołyńskiej: Przystanek historia: Bulbowcy kontra banderowcy. Ataman Taras Bulba-Borowec i powstanie UPA [PODCAST]
- **lipiec 2026 r.** – kampania medialna na anglojęzycznych kanałach IPN. Wydział Anglojęzycznych Mediów Społecznościowych Biura Współpracy Międzynarodowej opublikuje serię postów wyjaśniających okoliczności zbrodni z 11 lipca 1943 („Krwawa niedziela”), relacjonujących uroczystości, podsumowujących prace ekshumacyjne na terytorium Ukrainy oraz wybrane sylwetki ofiar.
- **lipiec 2026 r.** – Bartosz Januszewski opowie o książce „Nie tylko Wołyń” w audycji „Książki pełne historii”;

Instytut Pamięci Narodowej w Bydgoszczy

- **9 lipca 2026 r., godz. 17.00, Bydgoszcz** – wykład prof. Mirosława Szumiły (UMCS, Biuro Badań Historycznych IPN) „Zbrodnia Wołyńska. Dlaczego ukraińscy nacjonaliści mordowali Polaków?”. Wstęp wolny (Delegatura IPN w Bydgoszczy, ul. Teskowej 1);
- **10 lipca 2026 r., godz. 17.00, Grudziądz** – wykład dr. Przemysława Wójtowicza (IPN w Bydgoszczy) „Ludobójstwo wołyńsko-galicyjskie 1943-1945. Geneza – przebieg – pamięć”.

Wstęp wolny (Marina Grudziądz, ul. Portowa 8);

- **10-20 lipca 2026 r., Włocławek** – wystawa plenerowa „Sąsiedzka krew. Ludobójstwo wołyńskie 1943–1954” (Plac Wolności);
- **10 lipca 2026 r., Grudziądz** – wystawa wewnętrzna „Wołyń 1943. Wołają z grobów, których nie ma” (Marina Grudziądz, ul. Portowa 8);

Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku

- **od 9 lipca 2026 r., Gdańsk** – prezentacja wielkoformatowych wydruków tematycznych na fasadzie siedziby IPN w Gdańsku (al. Grunwaldzka 216);
- **od 9 lipca 2026 r., Gdańsk** – wyświetlanie okolicznościowej animacji na fasadzie siedziby IPN w Gdańsku (al. Grunwaldzka 216);
- **od 10 lipca 2026 r., Gdańsk** – prezentacja wystawy „Sąsiedzka krew. Ludobójstwo wołyńsko-galicyskie 1943–1945” przed budynkiem IPN w Gdańsku (al. Grunwaldzka 216);
- **10 lipca 2026 r., godz. 17.00, Gdańsk** – promocja książki Bartosza Januszewskiego „Nie tylko Wołyń. Polacy i Ukraińcy – krótka historia najtrudniejszego ćwierćwiecza (1918–1945)” (Oblackie Centrum Edukacji i Kultury w Gdańsku);
- **11 lipca 2026 r., godz. 14.00, Gdańsk** – uroczystość przy pomniku Pamięci Ofiar Eksterminacji Ludności Polskiej na Wołyniu (ul. Mniszki);
- **11 lipca 2026 r., godz. 11.00, Gdynia** – odsłonięcie tablicy pamięci poświęconej ponad 130 tys. Polaków z Kresów Południowo-Wschodnich II RP – dzieciom, kobietom i mężczyznom brutalnie zamordowanym przez ukraińskich nacjonalistów podczas II wojny światowej. Tablica upamiętnia Ofiary Zbrodni Wołyńskiej pod hasłem *Genocidium Atrox* (Cmentarz Witomiński);
- **12 lipca 2026 r., godz. 11.00, Malbork** – odsłonięcie pomnika upamiętniającego Ofiary Zbrodni Wołyńskiej oraz poświęconego rodakom z miast, wsi i kolonii Kresów Wschodnich II RP, przymusowo przesiedlonym po II wojnie światowej na ziemię malborską (przy kościele MBNP);
- **12 lipca 2026 r., godz. 14.00, Zielonka Pasłęcka** – uroczystość przy pomniku upamiętniającym Ofiary Zbrodni Wołyńskiej;

Instytut Pamięci Narodowej w Katowicach

- **10 lipca 2026 r., godz. 11.00, Katowice** – uroczystości na cmentarzu przy ul. H. Sienkiewicza w Katowicach pod tablicą pamiątkową poświęconą pamięci Polaków zamordowanych na Kresach Wschodnich w latach 1939–1947; organizatorzy: Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach oraz Towarzystwo Przyjaciół Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział w Katowicach;
- **9 lipca 2026 r., godz. 18.00, Częstochowa** – pokaz filmu „Zmarłych pogrzebać” (Przystanek Historia Centrum Edukacyjne IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego, al. NMP 52);
- **15 lipca 2026 r., godz. 10.30, Katowice** – pokaz filmu „Zmarłych pogrzebać” (Przystanek Historia Centrum Edukacyjnym IPN w Katowicach im. Henryka Sławika, ul. św. Jana 10);

Instytut Pamięci Narodowej w Krakowie

- **10 lipca 2026 r., godz. 16.30, Kraków** – rocznicowe spotkanie historyczne „Nie tylko »Krwawa Niedziela«”, dyskusja i pokaz filmu „Zmarłych pogrzebać”. Uczestnicy rozmowy: ks. prof. Józef Marecki (IPN Centrala), dr Paweł Naleźniak (IPN Kraków), Katarzyna Osowska-Wołos (IPN Kraków) (Sala Miedziana Pałac Krzysztofory);
- **11 lipca 2026 r., godz. 9.00, Kraków** – 83. rocznica „krwawej niedzieli” na Wołyniu, plan uroczystości:
 - godz. 9.00 – Msza św. w kaplicy Zmartwychwstania Pańskiego (Cmentarz Rakowicki);
 - godz. 10.00 – uroczystości przy pomniku ofiar ukraińskiego ludobójstwa na Wołyniu

(Cmentarz Rakowicki);

- krakowski Oddział IPN przygotował wołyńskie wpinki, które będzie rozdawał podczas uroczystości.

Instytut Pamięci Narodowej w Lublinie

- **8 lipca 2026 r.** – publikacja artykułu popularnonaukowego w *Kurierze Lubelskim* na temat tomu 3. *Dokumentów zbrodni wołyńskiej*.
- **9 lipca 2026 r., godz. 10.30, Lublin (Plac Litewski)** – otwarcie wystawy IPN „Wołyń 1943. Ofiary, relacje, miejsca pamięci” w ramach Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej;
- **13 lipca 2026 r., Moszczenica** – obchody 83. rocznicy Zbrodni Wołyńskiej. Wydarzenie objęte Patronatem Narodowym Prezydenta RP (Dom Młodzieży im. abp. Leona Wałęgi w Moszczenicy);
 - godz. 10.30 – otwarcie wystawy IPN „Wołyń 1943. Ofiary, relacje, miejsca pamięci”,
 - prezentacja 3. tomu *Dokumentów zbrodni wołyńskiej* połączona z referatem dr. Pawła Sokołowskiego „Depolonizacja Kresów Południowo-Wschodnich II RP na przykładzie tomu 3. *Dokumentów zbrodni wołyńskiej*,
 - dyskusja naukowa: „Zbrodnie nacjonalistów ukraińskich dokonane na ludności polskiej w latach 1939–1947”. Uczestnicy: dr Leon Popek (IPN Warszawa), ks. prof. Józef Marecki (IPN Warszawa), dr Michał Siekierka (Oddział IPN we Wrocławiu), dr Artur Brożyniak (Oddział IPN w Rzeszowie).
- **lipiec 2026 r.** – publikacja wydawnictwa źródłowego: *Dokumenty zbrodni wołyńskiej*, oprac. L. Popek, P. Sokołowski, T. Zych, t. 3, Warszawa-Lublin-Tarnobrzeg 2026;

Instytut Pamięci Narodowej w Opolu

- **11 lipca 2026, godz. 12.00, Olszanka** – prezentacja wystawy IPN „Polskie ośrodki samoobrony na Wołyniu 1943–1944” (Gminny Ośrodek Kultury i Sportu);

Instytut Pamięci Narodowej w Poznaniu

- **3 lipca 2026 r., Jarocin** – wykład Tomasza Cieślaka „Zbrodnie nacjonalistów ukraińskich z OUN-UPA na obywatelach polskich II Rzeczypospolitej na Wołyniu w latach 1943–44” (parafia pw. św. Antoniego z Padwy (kościół górny), ul. Franciszkańska 3);
- **11 lipca 2026 r., Chodzież** – udział w chodzieskich uroczystościach Narodowego Dnia Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II RP (cmentarz parafialny);
- **11 lipca 2026 r., Zielona Góra** – udział kierownictwa IPN w obchodach Narodowego Dnia Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej organizowanych przez Stowarzyszenie Huta Pieniacka;
- **12 lipca 2026, Jarocin** – udział w odsłonięciu „Tablicy Pamięci upamiętniającej Ofiary Ludobójstwa Polaków na Kresach Wschodnich” (parafia pw. św. Antoniego z Padwy (kościół górny), ul. Franciszkańska 3);

Instytut Pamięci Narodowej w Rzeszowie

- **10 lipca 2026 r., Dynów** – Obchody Narodowego Dnia Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej, przy grobie ks. Józefa Kopcia, zamordowanego 12 lipca 1944 r. w Borownicy (Cmentarz Komunalny);
- **10 lipca 2026 r., Stalowa Wola** – Marsz Pamięci w ramach Uroczystości Narodowego Dnia

Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. Planowany jest udział i wystąpienie pracownika dr. Artura Brożyniaka (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Rzeszowie). Organizator: Stowarzyszenie Stalowi Patrioci w Stalowej Woli;

- **11 lipca 2026 r., Podkarpacie** – akcja „11 lipca 1943 Pamiętamy”, polegająca na zapalaniu Zniczy Pamięci na grobach pomordowanych przez OUN-UPA w województwie podkarpackim. Jest to wyraz pamięci o ofiarach banderowców zarówno z naszego regionu, jak i tych pomordowanych na Kresach Wschodnich II RP. W akcję zaangażowani są **harcerze z Hufca ZHP w Lubaczowie im. ks. hm. Wiktora Hassa Paneckiego, Jednostka Strzelecka 2033 im. gen. Józefa Kustronia w Lubaczowie i Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział w Lubaczowie**, rozdawane są także ulotki informacyjne przygotowane przez IPN Oddział w Rzeszowie. Głównym organizatorem tegorocznej akcji jest Muzeum Kresów w Lubaczowie;
- **11 lipca 2026 r., Jarocin (pow. nizański, woj. podkarpackie)** – wykład ks. prof. Józefa Mareckiego (Biuro Badań Historycznych IPN): „Geneza ludobójstwa Polaków na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej dokonanej przez ukraińskich nacjonalistów w latach 1939-1945” podczas spotkania zorganizowanego przez Gminny Dom Kultury;
- **12 lipca 2026, Miejsce Piastowe (pow. krośnieński, woj. podkarpackie)** – wykład ks. prof. Józefa Mareckiego (Biuro Badań Historycznych IPN) na temat Zbrodni Wołyńskiej podczas spotkania zorganizowanego przez Gminne Centrum Kultury w Miejscu Piastowym i lokalne sołectwa dla mieszkańców Wrocanki i Niżnej Łąki;
- **13-31 lipca 2026 r., Rzeszów** – otwarcie wystawy prac malarskich pt. „Wołyń – rana, która krwawi”, autorstwa Wiktorii Szajnik, uczennicy Liceum Ogólnokształcącego w Dynowie. Wystawa składa się z 16 obrazów, które powstała na bazie doświadczeń rodzinnych autorki (siedziba IPN w Rzeszowie, ul. Słowackiego 18);
- **24 lipca 2026 r., godz. 13.00, Jawornik Ruski** – referat dr. Artura Brożyniaka (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Rzeszowie) „Zbrodnia UPA na żołnierzach WP w Jaworniku Ruskim” podczas uroczystości w 80. rocznicę zamordowania przez ukraińskich nacjonalistów w lipcu 1946 r. 14 żołnierzy Wojska Polskiego;
- **24-26 lipca 2026 r., Lubaczów-Basznia Dolna** – wykłady poświęcone relacjom polsko-ukraińskim w ramach Ogólnopolskiego Spotkania Środowisk Kresowych podczas Festiwalu Dziedzictwa Kresów;
- **9 sierpnia 2026 r., Sośnica k. Jarosławia** – referat dr. Artura Brożyniaka (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN w Rzeszowie) podczas uroczystości upamiętniającej 82. rocznicę spalenia wsi Sośnica przez oddział UPA, organizator: Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Radymno „PRO PATRIA” w Sośnicy;

Instytut Pamięci Narodowej w Szczecinie

- **10 lipca 2026, godz. 12.00, Szczecin** – uroczystości upamiętniające ofiary Zbrodni Wołyńskiej, organizowane przez IPN w Szczecinie i Stowarzyszenie Kresy Wschodnie – Dziedzictwo i Pamięć (pomnik Pamięci Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939 -1947 na Cmentarzu Centralnym);

Instytut Pamięci Narodowej we Wrocławiu

- **11 lipca 2026, godz. 10.00, 12.00, Wrocław** – uroczystości przy Pomniku-Mauzoleum pomordowanej ludności polskiej na Kresach Południowo-Wschodniej przez OUN-UPA, (Skwer Xawerego Dunikowskiego); Msza św. w intencji Ofiar ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej (Kościół Najświętszej Marii Panny na Piasku);

- **3-4 lipca 2026 r., Nowa Ruda** – prelekcja dr. Michała Siekierki (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN we Wrocławiu) „Zbrodnia Wołyńska 1943” podczas Pierwszych Noworudzkich Dni Pamięci o Wołyniu;
- **5 lipca 2026 r., Legnica** – prelekcja dr. Michała Siekierki (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN we Wrocławiu) „AK i UPA między faktami historycznymi a współczesną polityką” w ramach legnickich obchodów Dnia Pamięci 11 lipca;
- **10 lipca 2026 r., Wrocław** – prelekcja dr. Michała Siekierki (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN we Wrocławiu) „Dokumentowanie i badanie zbrodni na Kresach – źródła, świadectwa i stan badań” podczas X Konferencji Kresowej we Wrocławiu organizowanej przez Fundację Akademia Patriotów (Pl. Staszica 2A);
- **11 lipca 2026, Węglińiec (koło Zgorzelca)** – udział dr. Krzysztofa Łagojdy (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN we Wrocławiu) w obchodach Narodowego Dnia Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN-UPA na ziemiach wschodnich II RP. W imieniu Oddziału IPN we Wrocławiu dr Krzysztof Łagojda zapali znicz i zabierze głos pod pomnikiem; organizatorzy burmistrz Miasta i Gminy Węglińiec oraz dyrektor Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Węglińcu;
- **12 lipca 2026 r., godz. 10.30, Kłodzko** – udział dr. Michała Siekierki (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych IPN we Wrocławiu) w obchodach przy Pomniku Pamięci w Kłodzku. W imieniu Oddziału IPN we Wrocławiu dr Siekierka zapali znicz pamięci i zabierze głos pod pomnikiem; organizatorzy Wójt Gminy Kłodzko, Burmistrz Miasta Kłodzko i Starosta Starostwa Powiatowego w Kłodzku.

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/244474,83-rocznica-Zbrodni-Wolynskiej-dzialania-Instytutu-Pamieci-Narodowej.html>